

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 469/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen terveysturvallisuudesta rescue-koirien maahantuonnissa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Terhi Koulumiehen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 469/2021 vp:

Miten hallitus aikoo huomioida kasvavan rescue-koirien tuonnin sekä tuontiin liittyvät terveysuhat,

miten antibioottiresistenssin kasvua ehkäistään,

miten Suomi pidetään jatkossakin rabiesvapaana, kun taudin pitkän itämisajan ja mahdollisesti väärennettyjen asiakirjojen vuoksi maahan pääsee rabieksen saaneita koiria,

ovatko ulkomailta tuotavien koirien tuontivaatimukset ja niiden valvominen riittävällä tasolla ja

vastaavatko tuontivaatimukset nykyajan tuontimääriä alueilta, joilla esiintyy rabiasta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Aikuisia kodittomia ns. rescue-koiria tuovat Suomeen sekä rekisteröidyt yhdistykset että yksityiset ihmiset. Koirat tulevat tyypillisesti tarhaolosuhteista ja ne on tarkoitettu sijoitettavaksi suomalaisiin koteihin. Koiria tuodaan sekä EU:n sisäisinä siirtoina (tyypillisesti Espanjasta ja Romaniasta) että kolmasmaantuonteina (erityisesti Venäjältä).

Romaniasta ja Venäjältä tuotavilla aikuisilla koirilla on yleensä tausta katukoirana, eli niiden tausta on ainakin osin tuntematon ja ne ovat voineet altistua erilaisille sairauksille jo ennen saapumistaan koiratarhalle. Espanjasta tuodut koirat ovat yleensä ihmisten hylkäämiä lemmikkejä ja metsästyskoiria, jotka eivät todennäköisesti ole ehtineet olla kovinkaan kauaa ns. katukoirina. Näidenkään koirien taustaa ei silti tiedetä täysin.

Muutama vuosi sitten arvioitiin, että tällaisia koiria toisi kolmansista maista arviolta kahdeksan järjestöä ja EU-alueelta noin 20 järjestöä. EU-alueelta Suomeen on tuotu vuosittain noin 2000

koiraa, Venäjältä alle puolet tästä. Koronapandemian aikana koiria on tuotu huomattavasti tätä vähemmän.

Yhdistysten tuomat koirat saapuvat Suomeen pääsääntöisesti muutaman koiran erissä. Yhdistysten toiminnassa on kuitenkin suuria eroja niin koirien valinnan kuin esimerkiksi ennen tuontia testattavien tautien osalta.

Ruokavirasto on selvittänyt vuonna 2019 tuontikoirien muodostamaa tautiriskiä ihmisille tai eläimille Suomessa. Selvityksessä keskityttiin mm. raivotautiin (rabies), myyräekinokokkiin (*Echinococcus multilocularis*) ja moniresistentteihin bakteereihin (ESBL ja MRSA). Selvityksen yhteenvedossa todetaan, että koirien tuonti voi edesauttaa pysyviä ongelmia aiheuttavien tautien leviämistä maahan.

Raivotaudin osalta riskin muodostavat rabiesalueilta tuodut rokottamattomat koirat, vaikka yksittäisen koiran kohdalla rabieksen todennäköisyys on pieni. Maista, joista Suomeen on tuotu eniten katukoiria, vain Venäjällä raivotautia esiintyy sekä luonnonvaraisilla eläimillä että kotieläimillä (pääasiassa koirilla ja kissoilla). Romaniassa tapaukset ovat olleet yksittäisiä. EU on asettanut tavoitteeksi raivotaudin hävittämisen koko alueeltaan, myös luonnonvaraisista ketuista. Virallinen raivotautivapaus puuttuu käytännössä enää Puolalta ja Romanialta.

Rabiestartunnan saanut koira muodostaa aina suuren riskin sen kanssa lähikontaktissa oleville ihmisille ja eläimille. Suomessa kotoperäistä raivotautia on todettu viimeksi 1989. Tämän jälkeen on todettu kaksi raivotautitapausta Suomeen tuoduissa eläimissä; vuonna 2003 todettiin raivotauti Virossa tuodulla hevosella ja vuonna 2007 Intiasta tuodulla koiranpennulla. Rabiesaltistuksen jälkeistä estohoitoa annetaan Suomessa vuosittain noin sadalle ihmiselle, joista suurin osa on altistunut ulkomailla. Kotimaassa altistuneille on annettu estohoito esimerkiksi silloin, kun henkilöä on purrut koira, joka on tuotu maahan rabiesalueelta kuuden kuukauden sisällä. Esim. vuonna 2018 tällaisia tapauksia oli kuusi. Raivotautiin viittaavista oireista sekä kotieläimillä että luonnonvaraisilla eläimillä on ilmoitettava välittömästi virkaeläinlääkärille kuntaan tai aluehallintovirastoon. Terveydenhuoltohenkilöstö tekee päätöksen altistuksen jälkeisestä estohoidosta aina tapauskohtaisesti.

Myyräekinokokkia ei ole koskaan todettu Suomessa koti- tai luonnoneläimistä eikä ihmistapauksiakaan ole diagnosoitu. Ruokaviraston riskinarvioinnin yhteydessä tutkituista koirista yhdelläkään ei todettu myyräekinokokkitartuntaa. On arvioitu, että luonnonvaraiset ketut muodostavat suuremman riskin loisen leviämiseksi Suomeen lähialueilta kuin tuontikoirat, erityisesti jos koirat ovat saaneet asianmukaisen ekinokokkiloiseen tehoavan lääkityksen.

Resistentit eli antibiooteille vastustuskykyiset bakteerit voivat tarttua lemmikkiin ja muihin eläimiin ihmisistä, toisista eläimistä, raakaruosta, rehusta ja ympäristöstä. Lisäksi bakteeri voi tarttua lemmikistä omistajaan. Suomessa tutkituista koirista noin 5 % kantaa joko ESBL- tai AmpC

-entsyymejä tuottavia E. coli -bakteereita. MRSA-löydökset sen sijaan ovat koirissa satunnaisia, eikä terve koira yleensä jää pitkäksi aikaa kantajaksi. Vastaavasti tiedetään, että etenkin Venäjältä ja Romaniasta tuoduista koirista suuri osa kantaa ESBL-bakteereita suolistossaan vaikkakin täysin oireettomina. Tarhaolosuhteiden uskotaan edistävän tartuntojen leviämistä koirien välillä.

Suomessa resistenssitilanne on poikkeuksellisen hyvä verrattuna useimpiin muihin maailman maihin. ESBL -infektio todetaan Suomessa noin 5 000 ihmisellä vuosittain, useimmiten tartunta on saatu ulkomaanmatkoilta (Aasia ja Afrikka erityisesti). Yleisimmin tartunnassa on kyse vain lyhytaikaisesta kantajuudesta ilman oireita. Ruokaviraston riskinarvioinnissa todetaan, että resistenssin lisääntyminen eläimillä voi johtaa sen lisääntymiseen myös ihmisillä. Laajat koiraperäiset epidemiat ovat epätodennäköisiä. MRSA:n kohdalla koirien merkitys ihmisten MRSA -kantajuudelle on tämänhetkisen tiedon valossa merkityksetön

Rescue-koirien tuonti luetaan kaupalliseksi tuonniksi, koska sen tarkoituksena on omistajuuden siirto. Lainsäädännön kaupalliselle sisämarkkinasiirrolle asettamat vaatimukset ovat eläinten yksilötunnistaminen (siru), rabiesrokotus, ekinokokkilääkitys ja toimivaltaisen viranomaisen hyväksymän eläinlääkärin suorittama terveystarkastus enintään 48 tuntia ennen eläinten lähettämistä. Eläimiä on seurattava lemmikkieläinpassi, johon on merkitty yksilötunniste sekä annetut rokotukset, käsittelyt ja tarkastukset. Siirrot tulee ilmoittaa etukäteen Traces -järjestelmässä. Tulli ja läänineläinlääkärit voivat valvoa tuontia riskiperusteisesti pistokokein rajalla ja toimijoiden pitopaikoissa. Huhtikuussa 2021 voimaan tulleen uuden eläinterveys säännösten (EU 2016/429) mukaan tarhakoirien jäsenvaltioiden väliset siirrot voivat jatkossa tapahtua vain hyväksytyistä keräyskeskuksista tai eläinsuojista ja vain sellaisille vastaanottajille, joilla on rekisteröity pitopaikka. Tämä parantaa viranomaisten mahdollisuuksia valvoa pitopaikkojen bioturvallisuutta ja ehkäistä laittomia siirtoja. Suomessa Tulli ja eläinlääkintäviranomaiset ovat jo tähänkin asti tehneet tiivistä yhteistyötä.

EU:n ulkopuolisista ns. kolmansista maista voi koiria tuoda vain erikseen hyväksytyistä maista. Tuonneissa vaaditaan aina raivotautirokotus. Raivotautivasta-ainetutkimus vaaditaan tuotaessa koiria maista, jotka eivät ole asetuksen (EU) 576/2013 13 artiklan mukaisessa maaluettelossa.. Venäjä kuuluu tällaiseen maaluetteloon, joten Venäjältä saadaan tuoda koiria ilman vasta-ainetutkimusta. Muita lainsäädännön kaupalliselle tuonnille asettamia vaatimuksia ovat eläinten yksilötunnistaminen (siru), ekinokokkilääkitys ja kliininen tarkastus 48 tunnin sisällä ennen matkaan lähtöä. Eläinten mukana tulee olla alkuperämaan virkaeläinlääkärin myöntämä EU-mallinen terveystodistus. Kaikille kaupallisesti tuotaville eläimille tehdään aina maksullinen virkaeläinlääkärin suorittama eläinlääkinnällinen rajatarkastus ensimmäisessä EU-maassa.. Suomessa rajatarkastus voidaan tehdä Helsinki-Vantaan lentoasemalla tai Vaalimaan rajanylityspaikalla. Eläimistä on tehtävä ennakoilmoitus Traces-järjestelmään.

Suomessa havaittiin ensimmäisen kerran jo vuonna 2018, että huomattavalta osalta (n. 40 %) Venäjältä tuoduista koirista puuttui kokonaan tai riittävä raivotautivasta-aineiden taso huolimatta

siitä, että ne olivat todistusten mukaan saaneet raivotautirokotuksen. Suomi nosti asian esille samana kesänä EU:n eläin- ja kasvinterveyden pysyvässä komiteassa ja herätti kysymyksen siitä, pitäisikö Venäjä poistaa sellaisten maiden listalta, joilla koirien vasta-ainetutkimus ei ole pakollinen. Suomi lähetti asiasta myös kirjeen EU:n komissiolle, minkä pohjalta komissio on pyytänyt Venäjältä selvitystä mahdollisista asiakirjaväärennöksistä. Kirjelmöinnin perusteella Venäjän pysyvä edustusto Brysselissä pyysi ja sai tarkempia tietoja löydöksistä. Suomi toi asian komission tietoon uudelleen syksyllä 2020 yhdessä Ruotsin kanssa, sillä löydökset puutteellisista vasta-ainetasoista olivat jatkuneet.

Pohjoismaiden neuvostossa on huhtikuussa 2021 tehty jäsen ehdotus siitä, että Venäjä tulisi poistaa edellä mainitulta maalialueelta. Maa- ja metsätalousministeriö on lausunut pitävänsä vaatimusta Venäjältä tuotaville koirille asetettavasta raivotautivasta-aineiden tutkimuksesta olennaisena, jotta sellaisten koirien, joilla ei ole riittäviä vasta-ainetasoja, maahantuonti voitaisiin yksiselitteisesti kieltää, vaikka niiden asiakirjat olisivat kunnossa. Ruokavirasto on toistaiseksi jatkamassa riskiperusteista koirien verinäytteenottoa itärajalla.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on ottanut kantaa rescue-koirien tuontiin jo vuonna 2017. Neuvottelukunnan mukaan eläintautien ennaltaehkäisyn kannalta rescue-toimijan aktiivisuus jo lähtömaassa on tarpeen. Neuvottelukunnan suosituksen mukaan koirat tulee tarkastaa, rokottaa ja lääkittää jo ennen tuontia Suomeen. Terveystarkastuksesta ja loistesteistä on huolehdittava myös Suomeen tuonnin jälkeen. Läkisääteisten rokotusten ja loishäätöjen ohella tuojan on huolehdittava myös muiden tarttuvien ja koirille vaarallisten eläintautien kuten parvon ja penikkataudin ehkäisystä. Neuvottelukunta kiinnitti huomiota myös siihen, että koiran mahdollisiin sopeutumisoongelmiin on varauduttava.

Tuontia koskeva EU-lainsäädäntö on suoraan sovellettavaa eikä kansallisesti ole mahdollista säätää tiukemmin. Tuontiehdossa ei ole esim. mikrobilääkeresistenssiä koskevia vaatimuksia. Viranomaiset tekevät kuitenkin tiivistä yhteistyötä muiden jäsenmaiden, erityisesti Pohjoismaiden ja Viron, kanssa rescue-koirien tuontiin liittyvien riskien hallitsemiseksi.

Lainsäädännön valvonnan lisäksi valistus ja viestintä ovat avainasemassa tuontiin liittyvien terveysriskien ymmärtämisessä ja hallinnassa. Ruokavirasto korostaa viestinnässään, ettei lainsäädännön ja ohjeiden noudattaminenkaan tee tuonnista riskitöntä. Eläinten auttaminen paikan päällä on tehokkain, turvallisin ja riskittömin tapa auttaa niitä.

Helsingissä 23.9.2021

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä